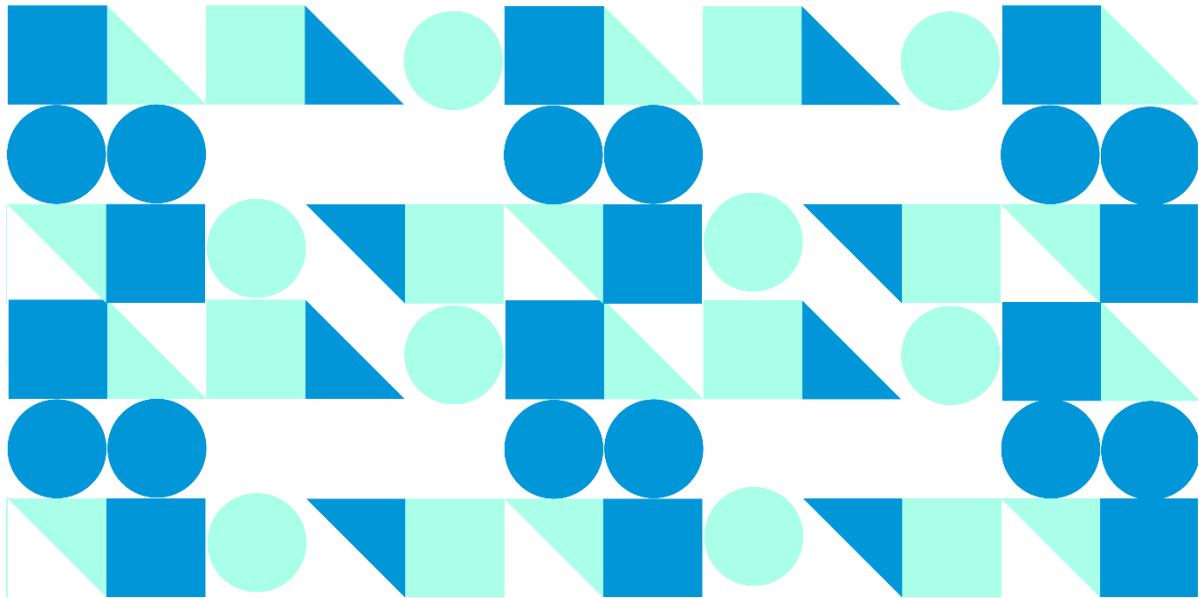

مربیان و معلمان در دنیای در حال تغییر

ایجاد شایستگی‌ها برای آموزش و تربیت حرفه‌ای فراگیر، سبز و دیجیتالی

(بخش اول)

مرکز ملی تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

تابستان ۱۴۰۲

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
پهوش‌های فنی حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

unesco

عمو شبکه بین‌المللی مراکز آموزش عالی و حرفه‌ای

مربیان و معلمان در دنیای در حال تغییر

ایجاد شایستگی‌ها برای آموزش و تربیت حرفه‌ای فراگیر، سبز و دیجیتالی

تلخیص و ترجمه: کوروش نیکبخت

ویرایش:

عباس کریمی

بهزاد حشمتی

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

رعایت اصول اخلاقی و مسئولیت صحت و دقت محتوا بر عهده نویسنده / نویسندگان می باشد.

تابستان ۱۴۰۲

پیشگفتار

سال جوانان در اروپا بر صدای جوانان برای کمک به طراحی قاره ای صلح‌آمیز، سبزتر، دیجیتالی و فراگیر تمرکز دارد. کار سد فو پ اهمیت توسعه حرفه‌ای معلمان و مربیان را در توانمندسازی شهروندان جوان اروپایی برای شکوفایی از طریق آموزش و تربیت حرفه‌ای برجسته می‌کند.

این گزارش توسط تیم آموزش تربیت حرفه‌ای سد فو پ برای جوانان در چارچوب پروژه توسعه حرفه‌ای معلمان و مربیان تهیه شده است. هدف این گزارش ترکیبی، شناسایی و توسعه روندها و سیاست‌های اخیر در زمینه توسعه حرفه‌ای اولیه و مستمر معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای اروپاست.

معلمان و مربیان در خط مقدم ارائه آموزش و تربیت حرفه‌ای هستند. ضروری است که آن‌ها به سمت شایستگی‌های آینده‌محور از طریق فراگیری مهارت‌های جدید و تقویت مهارت‌های موجود حرکت کنند و سپس بتوانند آن را به دانش‌آموزان منتقل کنند. پس از همه‌گیری کووید-۱۹ و شروع جنگ در اوکراین، پیامدهای اختلالات جهانی برای آینده آموزش و یادگیری در آموزش و تربیت حرفه‌ای هنوز به درستی باز و قابل فهم نشده که بتوان از آن طریق به یک چارچوب عملی برای سیاست‌گذاران اروپایی نائل آمد. در حالی که اتحادیه اروپا هنوز از شوکی که این بیماری همه‌گیر به همه سطوح و انواع آموزش و تربیت وارد کرده است، نجات نیافته است، موج بزرگ پناهندگان در اروپا که از جنگ فرار می‌کنند معلمان و مربیان اوکراین را با یک چالش جدید بی سابقه روبرو می‌کند.

هدف این گزارش ترکیبی کمک به سیاست‌گذاران، شرکای اجتماعی، محققان و متخصصان آموزش و تربیت حرفه‌ای است که درک بهتری نسبت به انواع مختلف معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای در اروپا، نقش‌های در حال تحول و پیچیده آن‌ها، صلاحیت‌ها و الزامات ورود به این حرفه و همچنین چالش‌های پیش روی آن‌ها و فرصت‌های آن‌ها برای توسعه حرفه‌ای مستمر، پیدا کنند. این گزارش با بازتاب سیاست در مورد چگونگی اطمینان از دسترسی کارکنان آموزشی آموزش و تربیت حرفه‌ای به پایان می‌رسد به یادگیری مادام‌العمر با کیفیت ما اعتماد داریم که این امر باعث تحریک بحث‌های مرتبط و تحقیقات بیشتر در مورد اثربخشی و کارایی سیاست‌های فعلی اجرا شده در کشورهای اروپایی خواهد شد. این گزارش با بازتاب سیاست در مورد چگونگی اطمینان از دسترسی کارکنان آموزشی آموزش و تربیت حرفه‌ای به یادگیری مادام‌العمر با کیفیت به پایان می‌رسد. یقین داریم که این امر باعث به وجود آمدن بحث‌های مرتبط و تحقیقات بیشتر در مورد اثربخشی و کارایی سیاست‌های فعلی اجرا شده در کشورهای اروپایی خواهد شد.

فهرست مندرجات

پیشگفتار

مندرجات

خلاصه اجرایی

۱. مقدمه

- ۱.۱. رویه اروپا در خصوص معلم و مربی آموزش و تربیت حرفه‌ای
- ۱.۲. نقش‌های در حال شکل‌گیری و مورد نیاز
- ۱.۳. چالش‌های ملی و پاسخ‌های سیاسی
- ۱.۴. مشارکت‌های سد فوپ^۲

۲. انواع متخصصین حوزه آموزش و مربیگری

- ۲.۱. انواع اصلی
- ۲.۲. مراکز آموزش و تربیت حرفه‌ای
- ۲.۳. متخصصین آموزشی و مربی‌گری بر اساس مرکز آموزش و تربیت حرفه‌ای

۳. متخصصان حوزه آموزش و مربیگری در محیط‌های آموزشی

- ۳.۱. قوانین و مقررات
- ۳.۲. الزامات صلاحیت و شایستگی
- ۳.۳. برنامه‌های آموزش پایه
- ۳.۴. الزامات توسعه حرفه‌ای مستمر
- ۳.۵. اطلاعات در مورد معلمان و مربیان در محیط‌های آموزشی

۴. متخصصین حوزه آموزش و مربیگری در محیط‌های کاری

- ۴.۱. تعاریف
- ۴.۲. قوانین و مقررات
- ۴.۳. شرایط توسعه حرفه‌ای مستمر
- ۴.۴. اطلاعات مربیان در محیط‌های کاری

^۲ - CEDEFOP: مرکز توسعه آموزش حرفه‌ای اروپا

۵. مشارکت بین مراکز و شرکت‌ها

- ۵.۱. همکاری بین مراکز آموزش و تربیت حرفه‌ای و شرکت‌ها
- ۵.۲. نمونه‌هایی از شیوه عملکرد
- ۵.۳. معلمان و مربیان ترکیبی
- ۵.۴. اطلاعات در مورد همکاری و معلمین ترکیبی

۶. پروژه‌ها و ابداعات ملی و با بودجه اتحادیه اروپا

- ۶.۱. مهارت‌های دیجیتال برای آموزش‌های از راه دور و ترکیبی
- ۶.۲. مهارت‌های سبز برای پایداری
- ۶.۳. جلوگیری از ترک زود هنگام از دوره‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای

۷. بررسی‌های ملی جمعیت‌های آموزشی و تربیتی

۸. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

سرنوشته (مخفف) ها

خلاصه اجرایی

معلمان و مربیان به عنوان یک محور سیاست‌گذاری برای دو دهه

نیاز به سرمایه‌گذاری و رویکردی نظام‌مند و جامع به توسعه حرفه‌ای معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای از آغاز همکاری‌های پیشرفته در آموزش و تربیت حرفه‌ای در سال ۲۰۰۲ در دستور کار سیاست اتحادیه اروپا بوده است. گفتمان سیاست اتحادیه اروپا اذعان دارد که معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای نقش مهمی در آماده‌کردن افراد با هر پیشینه و سنی برای زندگی، یادگیری و کار در دنیای امروز و همچنین در ایجاد و رهبری تغییرات آینده دارند.

نقش‌های چندگانه معلمان و مربیان

کارکنان آموزشی و مربیگری در آموزش و تربیت حرفه‌ای باید در توسعه مهارت‌ها حمایت شوند و ابزارهایی برای تسلط بر فناوری‌های جدید در اختیارشان قرار بگیرد تا بتوانند یادگیری آنلاین و یا ترکیبی را ارائه دهند، در محیط‌های چند فرهنگی کار کنند، به پیوستن آرام پناهندگان کمک کنند، یادگیرندگان در معرض ترک تحصیل را شناسایی نمایند و به آنها کمک کنند تا دوباره به آموزش و پرورش وارد شوند و اینکه درک کنند که بازار کار در حال تغییر نیاز به توانمندسازی و تجهیز دانش‌آموزان به مهارت‌های آینده دارد.

سدفوپ بازیگر کلیدی اتحادیه اروپا در توسعه حرفه‌ای معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای

در اوایل سال ۱۹۹۸، سدفوپ شبکه آموزش مربیان^۳ را به عنوان یک انجمن سراسری اروپایی برای دست‌اندرکاران آموزشی و تصمیم‌گیرندگان کلیدی درگیر در تربیت و توسعه حرفه‌ای معلمان و مربیان تأسیس کرد. تا سال ۲۰۱۱ فعال بود. سپس سدفوپ و کمیسیون اروپا به طور مشترک کارگروه موضوعی آموزش و تربیت ۲۰۲۰ اروپا را در زمینه توسعه حرفه‌ای مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای را جهت یکپارچه‌سازی فعالیت‌های شبکه آموزش مربیان ایجاد کردند. هر دوی این‌ها به توسعه حرفه‌ای معلمان و مربیان مربوط می‌شود. سدفوپ تحقیقات قوی برای اطلاع‌رسانی به سیاست‌گذاری انجام می‌دهد، یادگیری هم‌تایان را از طریق انجمن‌های یادگیری خط مشی ترویج می‌کند، و یک پلت‌فرم غنی از منابع دیجیتالی را برای سیاست‌گذاران و متخصصان آموزش و تربیت حرفه‌ای ارائه می‌دهد. چشم‌انداز آژانس راه اندازی یک نظرسنجی سراسری در اروپا از مدیران مراکز، معلمان، مربیان درون شرکتی و فراگیران است تا نظرات دست‌اندرکاران آموزشی کلیدی در آموزش و تربیت حرفه‌ای اولیه را جمع‌آوری کند و بینش جدیدی در مورد نیازهای حرفه‌ای و فرصت‌های آموزش و مربیگری متخصصان ارائه دهد.

^۳ - TTnet

چالش‌های ملی و پاسخ‌های سیاستی

چالش‌های اصلی ملی مطرح‌شده توسط مجموعه دیدگاه‌های موضوعی شبکه اروپایی متخصص در زمینه آموزش و تربیت حرفه‌ای عبارتند از: جمعیت آموزشی پیر آموزش و تربیت حرفه‌ای، کمبود معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای، به‌ویژه جوانان، جذابیت پایین دوره‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای به طور کلی و آموزش و تربیت حرفه‌ای به طور خاص، ارتباط ضعیف برنامه‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای با بازار کار و پیامدهای طولانی مدت کووید-۱۹ مربوط به آموزش و تربیت حرفه‌ای دیجیتال و فراگیر. پاسخ‌های سیاست ملی با چالش‌های پیش روی کشورها همسو می‌شود. آنها عمدتاً دارای هدف‌هایی دربرگیرنده کیفیت‌بخشی و انعطاف‌پذیری توسعه حرفه‌ای مستمر، ارتقاء کارآموزی و یادگیری مبتنی بر کار، بهبود مهارت‌های دیجیتالی مربیان/معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای، تقویت شایستگی‌های کلیدی و آمادگی آموزشی و افزایش جذابیت حرفه‌ی مربیگری آموزش و تربیت حرفه‌ای می‌باشند. فراگیر کردن آموزش و تربیت حرفه‌ای از طریق حمایت از فراگیران در معرض خطر ترک دوره زود هنگام و شرکت دادن پناهندگان در دوره‌ها و همچنین حمایت از جوانانی که در استخدام، تحصیل یا آموزش نیستند و فراگیرانی که زود هنگام دوره آموزش و تربیت حرفه‌ای را ترک می‌کنند، در آموزش و تربیت حرفه‌ای نیز از اولویت‌های بالایی در برنامه‌های سیاست ملی است.

انواع آموزش و تربیت متخصصان

روش‌های مختلفی برای تعریف آموزش و تربیت حرفه‌ای اولیه در کشورهای اروپایی وجود دارد که بر جنبه‌های مختلف مانند سطح تحصیلات یا صلاحیت‌ها تأکید می‌شود. به طور مشابه، انواع مختلفی از متخصصان حوزه آموزش و مربیگری وجود دارد که برای مثال، بر اساس موضوعی که تدریس می‌کنند، نقش آن‌ها و یا اینکه آیا آنها آموزش نظری یا عملی ارائه می‌دهند، متمایز می‌شوند. تمایز مدارس آموزش و تربیت حرفه‌ای نیز وجود دارد، برای مثال بر اساس تخصص یا سطح تحصیلات. با این حال، انواع متخصصان به کار گرفته شده معمولاً مستقل از انواع مدارس آموزش و تربیت حرفه‌ای هستند. نوع نوظهور «ترکیبی» از معلم و مربی، که به طور موازی در مؤسسات و شرکت‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای کار می‌کند، در نیمی از کشورهای اتحادیه اروپا وجود دارد، اگرچه تقریباً هیچ مقررات، الزامات، توسعه حرفه‌ای مستمر خاص و یا اطلاعاتی برای آنها وجود ندارد.

آموزش و مربیگری اولیه برای معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای

در اکثر کشورهای اروپایی، توسعه حرفه‌ای اولیه معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای (توسعه حرفه‌ای اولیه) در چارچوب تحصیلات عالی یا تحصیلات دانشگاهی، به عنوان بخشی از یک دوره کارشناسی و یا کارشناسی ارشد، اغلب با صلاحیت دوگانه دانش نسبت به موضوع و صلاحیت تدریس انجام می‌شود.

برنامه‌های ارائه آموزش اولیه ویژه در برخی از کشورهای اروپایی موجود است. به طور مشابه، متخصصان آموزش و تربیت حرفه‌ای که در محیط‌های کاری فعالیت می‌کنند، معمولاً نظراتشان در قوانین، اسناد استراتژیک یا مقررات اجرایی منعکس می‌شوند.

آموزش و تربیت متخصصان در محیط‌های آموزشی

در همه کشورهای اتحادیه اروپا (۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا به علاوه ایسلند و نروژ)، شرایط صلاحیت آموزشی و یا مربیگری برای همه انواع معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای وجود دارد که ممکن است بر اساس نوع موضوع تدریس شده متفاوت باشد (معلمان دروس عمومی در مقابل آموزش‌های حرفه‌ای نظری یا عملی) و همچنین بر اساس سطح تحصیلات (نیمه اول در مقابل نیمه دوم تحصیلات متوسطه). هنگامی که صحبت از تدریس دروس نظری و یا عملی حرفه‌ای می‌شود، معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای نیز ملزم به داشتن مدرک یا گواهی حرفه‌ای در یک رشته تحصیلی خاص هستند. در همه کشورهای اروپایی، مولفه آموزش و تربیت متخصصان مربیگری اغلب به عنوان توسعه حرفه‌ای اولیه به حساب می‌آید. اگرچه شرایط توسعه حرفه‌ای اولیه خاص‌تری در چندین کشور موجود است. توسعه حرفه‌ای مستمر تقریباً برای همه کشورهای اتحادیه اروپا همراه با ایسلند و نروژ از اولویت بالایی برخوردار است. محورهای آموزشی توسعه حرفه‌ای مستمر بر سه نوع مهارت اصلی تمرکز دارند: فنی - تخصصی، فنون مربیگری (پداگوژی) و مهارت‌های نرم/زندگی.

تعلیم و تربیت متخصصان در محیط‌های کاری

متخصصان حوزه آموزش و مربیگری در محیط‌های کاری به طرق مختلف تعریف می‌گردند. مکرراً به محل کار، نوع پست و وظایف ریز و درشت و مسئولیت‌های آنها اشاره می‌شود. در حالی که قوانین، اسناد راهبردی یا مقررات اجرایی در اکثر کشورهای اتحادیه اروپا وجود دارد، این مورد کمتر در مورد الزامات خاص برای صلاحیت‌ها و یا شایستگی‌ها وجود دارد. فقط در تعداد کمی از کشورها، مدارک مربوط به صلاحیت ملی یا سوابق شایستگی وجود دارد. فقط در حدود یک سوم کشورهای اروپایی مقررات خاصی برای توسعه حرفه‌ای مستمر وجود دارد. تجزیه و تحلیل نیازها اغلب انجام نمی‌شود و کشورهای کمتری هنوز اطلاعاتی را در مورد تعداد، صلاحیت‌ها و توسعه حرفه‌ای مستمر متخصصان آموزش در محیط‌های کاری جمع‌آوری می‌کنند. شیوه‌های ارائه توسعه حرفه‌ای مستمر بسیار متفاوت است و شامل برنامه‌های آموزشی، سمینارها و کارگاه‌های آموزشی است. به طور مشابه، نهادهای مسئول ارائه توسعه حرفه‌ای مستمر متنوع هستند، از جمله مراکز آموزش و تربیت حرفه‌ای، اتاق‌های بازرگانی، آژانس‌ها یا شرکت‌های آموزشی (آموزش و تربیت حرفه‌ای).

مشارکت بین مدارس و شرکت‌ها

پروژه‌های مختلفی با هدف وارد کردن معلمان به شرکت‌ها وجود دارد تا بتوانند تجربه «دنیای واقعی» داشته باشند و دانش خود را به جدیدترین سطح ارتقا دهند. شبکه‌ها و شوراهای مختلف برای ارتباط بین دست‌اندرکاران آموزشی مختلف ایجاد می‌شوند. دوره‌ها و آموزش‌های ارائه شده به معلمان در مکان‌ها و محیط‌های مختلف نیز مکرراً به چشم می‌خورد. ارتباطات رسمی خاص بین مراکز و شرکت‌ها معمولاً منجر به شکل‌گیری توافقات یا قراردادهای دو یا سه جانبه می‌شوند. تبادل بین مربیان و مراکز معمولاً با صلاحدید هر دو طرف است. با این حال، روش‌های مختلفی برای هماهنگی وجود دارد که ممکن است رسمی ترودر قالب توافق‌نامه‌ها یا قراردادهای نیز دیده شوند.

بهبود مهارت‌های دیجیتال

ابتکار عمل در مراکز و سیاست‌گذاری در زمینه مهارت‌های دیجیتال و آموزش و یادگیری از راه دور و ترکیبی به طور قابل توجهی در سال‌های اخیر افزایش یافته است، به ویژه در پاسخ به همه‌گیری کووید - ۱۹. آن‌ها را می‌توان به بخش فنی (ابزار)، بخش نظری (چارچوب‌ها) و اقدامات پشتیبانی تقسیم کرد. ابزارها شامل پلتفرم‌های آموزش الکترونیکی، کتابخانه الکترونیکی یا ابزارهای خودارزیابی هستند. این‌ها برای کاربردهای عملی هستند، در حالی که بسیاری از کشورها چارچوب‌ها و مفاهیم مختلفی را توسعه داده‌اند یا از آن‌ها استفاده می‌کنند. همچنین طیف گسترده‌ای از اقدامات حمایتی، از جمله استراتژی‌ها، طرح‌ها و دستورالعمل‌ها، صلاحیت‌ها و استانداردهای حرفه‌ای دیجیتال و همچنین برنامه‌های توسعه حرفه‌ای مستمر برای معلمان وجود دارد.

توسعه مهارت‌های سبز

کشورهای اروپایی نوآوری‌های نسبتاً کمی در مورد چگونگی آماده‌سازی معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای برای گنجاندن بعد سبز در آموزش و تربیت حرفه‌ای دارند، اما بسیاری از آن‌ها در حوزه گسترده‌تر توسعه پایدار در آموزش و تربیت حرفه‌ای هستند. آن‌ها طرح‌ها و برنامه‌های آموزشی (ملی) را طراحی و اجرا کرده‌اند که به طور مشخص مهارت‌های سبز را در استراتژی ملی آموزش و تربیت حرفه‌ای گنجانده‌اند. به عنوان مثال ایجاد مراکز آموزش و تربیت حرفه‌ای "سبز" و همکاری نزدیک بین مراکز آموزش و تربیت حرفه‌ای و مراکز آموزش محیط زیست است. برنامه‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای، مدارک تحصیلی، صلاحیت‌ها و برنامه‌های درسی نیز برای گنجاندن مهارت‌های سبز تطبیق داده شده‌اند. همه این‌ها با فعالیت‌های جدید توسعه حرفه‌ای مستمر که شایستگی‌های معلمان برای آموزش مهارت‌های سبز را هدف قرار می‌دهند، تکمیل می‌شود. پروژه‌های زیادی در زمینه توسعه پایدار و مهارت‌ها ایجاد شده‌اند و ابزارها، وبسایت‌ها و مواد پشتیبانی مختلف توسعه پایدار در آموزش و تربیت حرفه‌ای را تقویت می‌کنند.

فراگیرتر شدن آموزش

آموزش فراگیر یکی از ویژگی‌های اصلی سیاست‌ها و اقدامات کشورهای اتحادیه اروپا+ است. آنها با تمرکز ویژه بر چندین جنبه موضوعی، برای فراگیر کردن در آموزش و مربیگری تلاش می‌کنند؛ که این منعکس‌کننده ویژگی چندوجهی آن است. موضوعاتی که در خط‌مشی‌ها و شیوه‌های آنها گنجانده شده است شامل: آموزش معلمان برای شناسایی دانش‌آموزان در معرض خطر ترک دوره زودهنگام و جلوگیری از ترک زودهنگام، حمایت روانی اجتماعی، راهنمایی و مشاوره، شرکت دادن مجدد جوانانی که در استخدام، تحصیل یا آموزش نیستند، پناهندگان و مهاجران، یادگیرندگان جوان دارای معلولیت و نیازهای آموزشی ویژه در آموزش و تربیت حرفه‌ای اولیه می‌باشد. همچنین دربرگیرنده ارائه مسیرهای جایگزین و اقدامات گزینه دوم برای افرادی که زود ترک دوره کرده‌اند و همچنین جوانانی که در استخدام، تحصیل یا آموزش نیستند. پیوند دادن برنامه‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای با بازار کار از طریق آموزش دوگانه و کارآموزی؛ و نهایتاً همکاری و شبکه‌سازی معلم و مربی می‌باشد.

کیفیت و دسترسی به ارائه توسعه حرفه‌ای مستمر

این گزارش نشان می‌دهد که با استفاده از تحلیل نیازها، پتانسیل بهبود کیفیت، تنوع و دسترسی در ارائه توسعه حرفه‌ای مستمر به معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای وجود دارد. این‌ها در سیستم‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای در محیط آموزشی در تقریباً همه کشورهای اتحادیه اروپا+ انجام می‌شوند، اما فقط در چند کشور در محیط‌های کاری برای مربیان شاغل برگزار می‌گردد. در هر دو مورد، تعداد کمی از کشورها آن‌ها را به سنجش یا ارزیابی به عنوان بخشی از کل فرآیند توسعه حرفه‌ای مستمر مرتبط می‌کنند. این امر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا سیستم‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای و انواع معلمان و مربیان متنوع هستند و بنابراین نیازها ممکن است به طور قابل توجهی در داخل و بین کشورها متفاوت باشد. یک عنصر (خود) ارزیابی می‌تواند به طراحی برنامه‌های توسعه حرفه‌ای مستمر اختصاصی کمک کند، که بهتر به نیازهای بیان شده توسط معلمان و مربیان پاسخ می‌دهد.

ارزیابی و نظارت توسعه حرفه‌ای مستمر

جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها فرصت بزرگی برای بهبود در توسعه حرفه‌ای معلمان و مربیان ارائه می‌دهد. فقدان داده در مورد معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای پایه و عرضه و تقاضای توسعه حرفه‌ای مستمر وجود دارد، به ویژه برای محیط‌های کاری و شیوه‌های ترکیبی ارائه آموزش. به نظر می‌رسد یادگیری در محیط‌های کاری هنوز در بسیاری از کشورها به مثابه جعبه سیاهی است که به داده‌های بیشتری برای تجزیه و تحلیل نیاز دارد و داده‌هایی که در سطح منطقه‌ای یا ملی در یک کشور در دسترس

هستند لزوماً با سایر کشورها قابل مقایسه نیستند و تحلیل‌های مقایسه‌ای را پیچیده می‌کند. . نظر سنجی‌های ملی در بسیاری از کشورها وجود دارد، اما غالباً موردی و بر اساس نیازهای سیاست‌های جاری و کوتاه مدت است و کمتر در سطح استراتژیک هستند. به طور مشابه، فعالیت اندکی در مورد ارزیابی اثربخشی سیاست‌ها و شیوه‌های توسعه حرفه‌ای مستمر انجام شده است. فقدان نظارت نظام‌مند و ارزیابی میزان اثربخشی ارائه توسعه حرفه‌ای مستمر، مانع آن می‌شود که سیاست‌گذاران تلاش‌های خود برای بهبود آینده معطوف دارند. یافته‌ها نشان می‌دهد که رضایت معلمان و مربیان از شرایط کاری فعلی و فرصت‌های توسعه حرفه‌ای در بسیاری از محیط‌ها نامشخص به نظر می‌رسد. نظارت و ارزیابی سیستماتیک توسعه حرفه‌ای مستمر می‌تواند منجر به بهبود شایستگی‌های معلمان، رضایت شغلی و زندگی بهتر و در نهایت نتایج یادگیری بهتر برای دانش‌آموزان در آموزش و تربیت حرفه‌ای اولیه شود.

فصل ۱

مقدمه

شرایط استثنایی همه‌گیری و موج اخیر پناهندگان در اروپا چالش‌های بی‌سابقه‌ای را پیش روی معلمان و مربیان در همه سطوح و در همه انواع آموزش و پرورش قرار داده است. اگرچه توسعه حرفه‌ای آن‌ها در دهه‌های گذشته در خط مقدم گفتمان سیاست اتحادیه اروپا قرار گرفته است، حمایت واقعی و فرصت‌هایی که معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای دریافت می‌کنند نامشخص است. از آنجایی که سیستم‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای و ترتیبات لازم برای ورود به حرفه‌های آموزشی و مربیگری (صلاحیت‌ها، شایستگی‌ها و تجربیات گذشته) در سراسر اروپا بسیار متفاوت است، اطلاعات مقایسه‌ای در سطح اتحادیه اروپا در مورد توسعه حرفه‌ای اولیه و مستمر معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای به ندرت یافت می‌شود.

هدف دیدگاه‌های موضوعی سد فوپ (شبکه اروپایی متخصص در زمینه آموزش و تربیت حرفه‌ای) که به تازگی منتشر شده است، پرداختن به شکاف‌های اطلاعاتی و ارائه رویکردهای ملی سیستماتیک و فرصت‌هایی برای توسعه حرفه‌ای اولیه و مستمر (توسعه حرفه‌ای اولیه و توسعه حرفه‌ای مستمر) معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای در محیط‌های مدرسه و کار است. گزارش‌های کشوری، تعاریف ملی از اصطلاحات کلیدی مانند معلم، مربی درون شرکتی و مربی راهنما ارائه می‌کند، تصویری واضح از متخصصان آموزشی شاغل در آموزش و تربیت حرفه‌ای پایه، مانند طرح‌های کارآموزی و همچنین چگونگی سازماندهی و حمایت از توسعه حرفه‌ای آن‌ها ارائه می‌دهد. گزارش‌های ملی با بحث در مورد چالش‌های مداوم پیش روی معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای برای ایفای نقش پیچیده خود و اینکه چگونه اولویت‌های سیاستی در کشورشان برای رسیدگی به چنین چالش‌هایی شکل می‌گیرد، به پایان می‌رسد.

هدف این گزارش ترکیبی شناسایی روندها و الگوهای رایج در سراسر اروپا در مورد توسعه حرفه‌ای اولیه و توسعه حرفه‌ای مستمر معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای است. در عین حال، تنوع زیادی از الزامات و فرصت‌ها برای کارکنان آموزشی و مربی‌گری آموزش و تربیت حرفه‌ای را برجسته می‌کند، که زیربنای قوانین و مقررات مختلف، زمینه‌ها و نیازهای متنوع است.

۱.۱. معلم و مربی آموزش و تربیت حرفه‌ای زمینه سیاست اروپا

نقش محوری معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای و نیاز به سرمایه‌گذاری و رویکردی نظام‌مند و کلی‌نگر برای توسعه حرفه‌ای آن‌ها، از آغاز همکاری افزایش یافته در آموزش و تربیت حرفه‌ای در سال ۲۰۰۲ در اسناد سیاستی کلیدی اتحادیه اروپا به رسمیت شناخته شده است. شرایط استثنایی بیماری همه‌گیر و ۲ میلیون دانش‌آموز پناهنده فراری از جنگ اوکراین، تأکید بیشتری بر نقش معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای در گفتمان سیاست در سطح جهانی داشته است.

اسناد چارچوب سیاست اروپا تاکید می‌کنند که افزایش کیفیت آموزش و تربیت حرفه‌ای تنها با معلمان و مربیان آموزش دیده و با انگیزه امکان‌پذیر خواهد بود. توسعه حرفه‌ای مستمر معلمان و مربیان یک موضوع ضروری برای مراکز تعالی حرفه‌ای (مرکز تعالی حرفه‌ای) است: بدون آموزش و آموزش با کیفیت بالا و نوآورانه، اهداف اساسی مرکز تعالی حرفه‌ای محقق نخواهد شد. برگزاری دوره‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای با کیفیت همچنین با در دسترس بودن آموزش و تربیت حرفه‌ای برای همه فراگیران و همچنین فراگیران محروم میسر می‌گردد. در همه این دیدگاه‌ها، فراگیر بودن به عنوان یک عنصر اضافی یا یک «امتياز» برای سیستم‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای در نظر گرفته نمی‌شود، بلکه به‌عنوان عنصر اصلی آموزش و تربیت حرفه‌ای با کیفیت، که برای همه فراگیران آموزش و تربیت حرفه‌ای خوب است، در نظر گرفته می‌شود.

به همین دلیل است که بیانیه جدید در مورد آموزش و تربیت حرفه‌ای، ماموریت دوگانه خود را برجسته می‌کند و این چشم‌انداز را تعیین می‌کند که «تعدد مؤسسات آموزش عالی و فراگیر اروپایی چیزی بیش از پاسخ به تحولات و چالش‌هایی است که افراد و سازمان‌ها با آن مواجه هستند. آموزش و تربیت حرفه‌ای یک توانمندساز نوآور و پایه اساسی برای رشد سبز، دیجیتال و پایدار است. بیانیه مذکور بر چهار حوزه اصلی برای سال‌های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ تمرکز دارد:

۱. انعطاف‌پذیری و تعالی از طریق آموزش و تربیت حرفه‌ای با کیفیت، فراگیر و انعطاف‌پذیر،
۲. ایجاد یک فرهنگ جدید یادگیری مادام‌العمر: ارتباط آموزش و تربیت حرفه‌ای و دیجیتالی شدن،
۳. پایداری: پیوند سبز در آموزش و تربیت حرفه‌ای و
۴. آموزش و تربیت حرفه‌ای در اروپا و سطح بین‌المللی.

۱.۲ نقش‌های در حال تحول و دشوار

در بحران کووید-۱۹، این تعهد و خلاقیت معلمان و مربیان بود که از تداوم فرآیند تدریس و یادگیری محافظت کرد. با توجه به پیشرفت‌های فناوری، همچنین نیازهای دیجیتالی ناشی از همه‌گیری کرونا، روش‌ها و ابزارهای دیجیتالی آموزش و یادگیری به سرعت در حال تغییر هستند. با این حال، از بعد اخلاقی، اثربخشی چنین ابزارهایی بر کیفیت یادگیری و تدریس هنوز مشخص نیست. علی‌رغم مزایای بسیاری که فناوری‌های دیجیتال برای آموزش و یادگیری به ارمغان می‌آورند، یادگیرندگان آسیب‌پذیر می‌توانند بدون پشتیبانی مناسب حتی در فضای آنلاین آسیب‌پذیرتر شوند.

در حالی که سیستم آموزشی اوکراین به دلیل جنگ در حال نابودی است، معلمان در کنار سایر اشکال حمایت اضطراری مانند تخلیه و کمک‌های بشردوستانه به ایجاد ثبات برای دانش‌آموزان خود کمک می‌کنند. معلمان و مربیان در کشورهای میزبان از فراگیران پناهنده و آواره استقبال می‌کنند و شرایط را

برای ایجاد یک محیط امن و حفاظت‌شده مهیا می‌کنند و آنها را قادر می‌سازند تا به تحصیل و آموزش خود ادامه دهند. گزارش شده است که دانش‌آموزان اوکراینی برای دستیابی به اهداف آموزشی انگیزه بالایی دارند، بنابراین اطمینان از ادامه روند یادگیری آن‌ها در کشور میزبان ممکن است به آنها کمک کند تا آرزوهای خود را برآورده سازند.

در نتیجه یک جریان فزاینده و متنوع مهاجرت و تحرکات بین‌المللی، محیط‌های آموزشی شامل فراگیران ناهمگون‌تری می‌شود. از آنجایی که بعید است که همه مراکز به طور همزمان در معرض انواع مختلف فراگیران باشند، نسبت معلمانی که با جمعیت دانش‌آموزی متنوع کار می‌کنند احتمالاً بسیار بیشتر است. این تنوع فزاینده دانش‌آموزان مستلزم آن است که معلمان و مربیان به مهارت‌ها و شایستگی‌های آموزشی برای مدیریت کلاس‌های درس متنوع مجهز شوند.

نوآوری‌ها و چالش‌های مستمر نه تنها بر شایستگی‌های مورد نیاز، بلکه بر رفاه معلمان و مربیان و جذابیت حرفه معلمی نیز تأثیر می‌گذارد. همچنین، تخصص آن‌ها در زمینه موضوعی و آموزشی و همچنین تعهد، اشتیاق، رضایت شغلی و اعتماد به نفس آن‌ها بر نتایج یادگیری، پیشرفت تحصیلی و رفاه آن‌ها تأثیر می‌گذارد و در عین حال مانع از ترک زودهنگام تحصیل و آموزش می‌گردد.

در زمینه مشاغل در حال تغییر و نوظهور و عدم اطمینان زیاد در مورد تحولات اجتماعی، سیاسی و محیطی کنونی، معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای نه تنها مسئولیت آموزش مهارت‌های حرفه‌ای را بر عهده دارند تا فراگیران را برای انجام مشاغل آینده آماده کنند، بلکه عهده دار آموزش شایستگی‌های کلیدی مورد نیاز آنها در قبال مسئولیت اجتماعی و مشارکت مدنی و همچنین رشد شخصی و ارزش‌های انسانی آنها نیز می‌باشند. افزایش ظرفیت معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای و مربیان درون‌شرکتی برای کمک به جوانان برای توسعه مهارت‌ها برای گذارسبز چالش‌بزرگی است که اکنون کشورها با آن روبرو هستند.

معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای می‌توانند نقشی اساسی در اعتمادسازی بین‌دنیای آموزش و کار ایفا کنند، که در شرایط یادگیری در محیط‌های مختلف، ضروری است. چندین کشور برای حمایت از نوآوری‌ها در سطوح ارائه‌دهندگان و همکاری بین مراکز و شرکت‌ها، تغییرات ساختاری در اسناد برنامه درسی خود ایجاد کرده‌اند.

در نتیجه افزایش استقلال کاری موسسات آموزش و تربیت حرفه‌ای که در دهه گذشته مشاهده شد، معلمان و مربیان در انتخاب رویکردها، روش‌ها، تکنیک‌ها، محتویات و شکل‌های کار نیز استقلال بیشتری دارند. با تأکید بیشتر بر رویکردهای یادگیری فردگرایانه و سازنده‌گرا و ارزشیابی تکوینی مبتنی بر کلاس (ارزیابی برای یادگیری) در کلاس‌های اروپایی، معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای باید بتوانند معیارها و روش‌های ارزیابی خود را همسو کنند و بازخورد با کیفیتی را در اختیار یادگیرندگان قرار دهند که می‌تواند

در هدایت و بهبود یادگیری بیشتر خود متمرکز باشد. در تمام این زمینه‌های یادگیری (آموزش و تربیت حرفه‌ای پایه، آموزش و تربیت حرفه‌ای تکمیلی و یادگیری بزرگ‌سالان به طور گسترده‌تر)، معلمان و مربیان می‌توانند عواملی برای نوآوری و تضمین کیفیت بیشتر در آموزش و تربیت حرفه‌ای باشند.

۱.۳. چالش‌های ملی و پاسخ‌های مرتبط با خط مشی

چالش‌های مطرح شده توسط شبکه اروپایی تخصصی در زمینه آموزش و تربیت حرفه‌ای در رابطه با توسعه حرفه‌ای مستمر معلمان و مربیان و پاسخ‌های مرتبط با خط‌مشی مورد نظر می‌تواند خاص یک کشور باشد و یا شباهت‌های موجود بین تعداد بیشتری از کشورهای اتحادیه اروپا+ را ارائه کند که امکان بررسی روندهای فعلی را میسر می‌سازد.

اکثر کشورهای اتحادیه اروپا جمعیت سالخورده معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای و کمبود معلمان جوان آموزش و تربیت حرفه‌ای را گزارش کرده‌اند. ثبات شغلی نیز توسط کشورها به عنوان یک چالش مرتبط با جذابیت حرفه معلمی آموزش و تربیت حرفه‌ای ذکر شده است. آنچه به نظر می‌رسد منبع اصلی نگرانی برای چندین کشور اتحادیه اروپا باشد، پیوند ضعیف برنامه‌های آموزش و تربیت حرفه‌ای با بازار کار است.

در گزارش تحقیقاتی سد فوپ، در خصوص کرونا و پیامدهای آن چنین نتیجه‌گیری شده است: ۱۲ کشور از آن به عنوان یک چالش بزرگ برای معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای یاد کرده‌اند. چالش‌های کمتر رایج توسط کشورها ذکر شده است: عدم تعادل جنسیتی در بین معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای، با تعداد بیشتر زنان نسبت به مردان، انگیزه و علاقه کم معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای به توسعه حرفه‌ای مستمر که منجر به مشارکت کم می‌شود، آماده‌سازی نظری منسوخ معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای، دسترسی به گروه‌های آسیب‌پذیر، به ویژه دانش آموزان دارای معلولیت و ارزشیابی معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای.

در راستای این چالش‌ها، پاسخ‌های مرتبط با خط‌مشی در سراسر کشورهای اتحادیه اروپا در طول ۵ سال گذشته هدف قرار گرفته‌اند، اما نه همیشه با تمرکز یکسان. در آلمان و سوئد، بر جنبه‌های پایداری آموزش و تربیت حرفه‌ای تاکید شده است. علاوه بر این پاسخ‌های مرتبط با خط‌مشی خاص هر کشور، برخی از سیاست‌ها و پیشرفت‌های عملی متقاطع وجود دارد که در چندین کشور اتحادیه اروپا مشترک است. من جمله اهمیت زیاد بر کیفیت و انعطاف‌پذیری توسعه حرفه‌ای مستمر، افزایش و یا ارتقای دوره کارآموزی و یادگیری مبتنی بر کار، مشارکت بیشتر کارفرمایان در آموزش و تربیت حرفه‌ای، دیجیتالی شدن آموزش و بهبود مهارت‌های دیجیتالی معلمان آموزش و تربیت حرفه‌ای، افزایش جذابیت آموزش و تربیت حرفه‌ای و تمرکز بر شمول مهارت‌های سبز.

۱.۴. مشارکت سدفوپ

کار اخیر سدفوپ در زیر خلاصه شده است:

۱. نظارت بر تحولات در کشورهای عضو و ارائه شواهد و داده‌ها، مانند انتشارات مرتبط و گزارش‌های موضوعی کشور.
۲. ارائه مدارک فنی و اصول راهنما.
۳. سازماندهی کنفرانس‌ها و انجمن‌های یادگیری خط‌مشی در مورد توسعه حرفه‌ای معلمان و مربیان در آموزش و تربیت حرفه‌ای
۴. همکاری در سایر اقدامات و فرآیندهای اتحادیه اروپا، مانند گروه کاری چارچوب آموزش و تربیت ۲۰۲۰ اروپا^۴ در زمینه آموزش و تربیت حرفه‌ای: نوآوری و دیجیتالی شدن.
۵. توسعه ابزارها و نکاتی برای حمایت از معلمان و مربیان آموزش و تربیت حرفه‌ای برای دسترسی سریع به افرادی که ترک تحصیل کرده و زودتر از موعد از نظام آموزشی خارج می‌شوند و به آنها کمک می‌کند تا دوباره به دوره آموزشی باز گردند و به طور موثرتر از یادگیرندگان در معرض خطر حمایت کنند تا در دوره آموزشی باقی بمانند.
۶. توسعه یک ابزار آموزش و تربیت حرفه‌ای جدید برای توانمندسازی جوانانی که در استخدام، تحصیل یا آموزش نیستند.
۷. توسعه رصدخانه سبز سدفوپ که کار سدفوپ را در مورد انتقال سبز گرد هم می‌آورد.
۸. انجام یک مطالعه امکان‌سنجی برای راه‌اندازی یک نظرسنجی سراسری اروپایی از مدیران، معلمان، مربیان درون شرکتی و فراگیران در آموزش و تربیت حرفه‌ای پایه، که بینش‌های بیشتری را به ارمغان می‌آورد و شکاف‌های پژوهشی مهم در این زمینه را پر می‌کند.

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
پژوهش‌های فنی حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

unesco

عموم شبکه بین‌المللی مراکز آموزش عالی و حرفه‌ای

ITC

مرکز ملی تربیت مربی
پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای

تابستان ۱۴۰۲